

ČLANCI I RASPRAVE – ARTICLES AND DISCUSSIONS

Darko Rapić - Šimun Bilokapić

NASILJE U KONTEKSTU EUROPSKE MIGRACIJSKE KRIZE

Violence in Context of European Migration Crisis

UDK: 316.647.5:314.15Ć(4)

Izvorni znanstveni rad

Original scientific paper

Primljeno: 12/2019.

133

Služba Božja 2120.

Sažetak

Migracije i migracijska kriza zaposjeda cijelu Europu. Ne samo njezin teritorij, nego njezin duh, misao i osjećaje. Europa je prisiljena promišljati, planirati, a nerijetko i strahovati. Netko je nepoznat i prijeteci ovdje, među nama. Netko tko straši. Jedan od okidača za njezin hitan angažman svakako je strah od stvarnog ili mogućeg nasilja (pre)često tematiziranog u sredstvima društvenog pripovijanja. Događa se, nažalost, da strah od nasilja i nepoznatog postaje sredstvo zastrašivanja domaćeg stanovništva usmjereno protiv onih koji su potrebni možda samo razumijevanja i prihvaćanja. Stoga, osnovna nakana ovoga rada sastoji se u tome da, na temelju razumijevanja bitnih obilježja fenomena nasilja, detaljnijeg razmatranja nekih statističkih elemenata migracijske krize, naročito činjenice da su migranti i izbjeglice i počinitelji i žrtve nasilja, pokaže kako ne postoje konkretni dokazi koji bi na poseban način povezivali migracije i nasilje u smislu značajnijeg povećanja nasilja povezanog upravo s migracijama. Migracijska kriza i, nepoznat netko' ne rješava se manipulacijama, strahom, prijetnjom i nasiljem, nego aktualizacijom temeljnih evanđeoskih vrednota ljubavi i solidarnosti, prihvaćanja i gostoljubivosti.

Ključne riječi: nasilje, migranti, izbjeglice, migracijska kriza, Europa, islam, siromaštvo, kršćanske vrednote, solidarnost, ljubav, gostoprimstvo.

UVOD

Europska migracijska kriza u središtu je globalne pozornosti¹. Posljednjih nekoliko godina Stari Kontinent morao je odgovoriti i još odgovara na najteže migracijske izazove nakon Drugoga svjetskog rata. Milijunski priljev migranata i izbjeglica u kratkom vremenskom razdoblju postao je stvarni izazov ne samo za aktualni politički *establishment* nego i za narod koji ih je dočekao i prihvatio. I jedni i drugi pitaju se kako odgovoriti na nastalu krizu. Dok su neki s transparentima izražavali dobrodošlicu, drugi su prosvjedovali i tako izražavali svoj stav i nezadovoljstvo. U međuvremenu su zabilježeni teroristički napadi te brojna nasilna i druga kažnjiva djela koja su doprinijela stvaranju i intenzifikaciji straha od migranata i izbjeglica, straha od islamizacije Europe, straha od nepoznate i neizvjesne budućnosti i mnogih drugih strahova. U sva pitanja i ispitivanja uključena je i Katolička Crkva.

U ovom ćemo radu svratiti pozornost i pokušati razumjeti u kojoj je mjeri i na koji način aktualna migracijska kriza u Europi povezana s nasiljem. Drugim riječima, tražit ćemo odgovor na pitanje postoji li veza između aktualnih migracija i nasilja, odnosno koliko je realna slika nasilna ponašanja migranata i izbjeglica u Europi te uzrokuje li veći broj migranata i izbjeglica ujedno veći broj nasilnih ponašanja. Posebnu pozornost vraćamo na promatranje nasilja u „dva smjera“: nasilje migranata i izbjeglica nad drugima i nasilje drugih nad migrantima i izbjeglicama ili jednostavnije rečeno, migranti i izbjeglice kao počinitelji i žrtve nasilja.

Da bi se otklonile terminološke poteškoće, odmah ćemo napraviti distinkciju između pojma „migrant“, „izbjeglica“. Izbjeglica je osoba koja je napustila svoju zemlju u strahu od progona zbog rase, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkoj opciji. Ona napušta svoju zemlju zbog straha za vlastiti život ili slobodu. Migrant je pak onaj koji napušta svoju zemlju iz drugih razloga: studiranja, poboljšanja buduće ekonomske perspektive i sličnoga. On nastavlja uživati zaštitu

¹ Rad je nastao u sklopu kolegija *Teološko-moralno promišljanje obiteljskog nasilja* na poslijediplomskom studiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu i vođen je uvjerenjem da su svi ljudi proizašli iz ruke Božje, stvoreni na njegovu sliku, braća i sestre, istog dostojanstva i istih prava, jedna velika obitelj koju bi trebale animirati vrednote ljubavi, povjerenja i zajedništva, a ne nikako mržnje, straha i nasilja. Međuljudski odnosi u vlastitoj obitelji mogu biti ne samo pokazatelj nego i tvorac odnosa u velikoj ljudskoj obitelji i obratno.

svoje vlade čak i kada je u inozemstvu. Postoji također pojam „imigrant“ koji obuhvaća svakog useljenika u neku zemlju bez obzira na razlog, dok se za one koji napuštaju svoju zemlju prebivališta koristi pojam „emigrant“.²

U samom radu u prvom ćemo poglavlju progovoriti općenito o nasilju, njegovoj definiciji, vrstama i uzrocima. Te spoznaje trebale bi nam pomoći u razumijevanju neprihvatljivih nasilnih djela onih koji u velikom broju naseljavaju europski kontinent. U drugom poglavlju govorit ćemo o migrantima i izbjeglicama kao počiniteljima nasilja. Iznijet ćemo konkretne nasilničke događaje te statističke podatke pojedinih europskih država, s posebnim osvrtom na Hrvatsku. Zatim ćemo u trećem poglavlju migrante i izbjeglice staviti u kontekst žrtava te vidjeti u kojem omjeru oni proživljavaju nasilje u Europi. Konačno, na temelju rečenoga nastojat ćemo potražiti, a potom i sugerirati moguća rješenja aktualnih problema vezanih uz nasilje i migracijsku krizu.

1. NASILJE – NEIZBJEŽAN FENOMEN SUVREMENOG DRUŠTVA?

Kaže se da su migracije stare koliko i čovječanstvo. Kretanje stanovništva dio je ljudske povijesti koje je bitno utjecalo na kulturološko oblikovanje današnjeg svijeta sa svim njegovim različitostima. Istu stvar možemo reći i za nasilje. Među najstarijim otkrivenim spisima, muralima, stelama te drugim oblicima ljudskog izražavanja možemo pronaći tragove nasilja čovjeka nad čovjekom ili barem nad drugim živim bićima. O najstrašnijem obliku nasilja, tj. o ubojstvu čovjeka, štoviše, o ubojstvu vlastitog brata, zorno nam svjedoči i Sveto pismo. Naime, prvi čovjek rođen od žene bio je Kajin koji je iz zavisti ubio svog mlađeg brata Abela (usp. Post 4,1 – 7).³ Od tada je čovječanstvo doživjelo značajan razvoj moralne i društvene svijesti što je postupno uzrokovalo uspostavljanje suvremene civilizacije. Međutim, još nitko nije uspio iskorijeniti nasilje. Razlog ili može bitno opravdanje bilo bi da je nasilje karakteristika mnogih inteligentnih vrsta te da je prisutno svugdje gdje se inteligentna bića trude dominirati drugi-

² Usp. „*Pojasnimo pojmove, što je izbjeglica, a što je migrant*“, dostupno na: <https://www.energypress.net/pojasnimo-pojmove-sto-je-izbjeglica-a-sto-je-migrant/> (pristupljeno 25.8.2019.).

³ Svi svetopisamski navodi uzeti su iz: *Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta* (gl. ur. J. Kaštelan i B. Duda), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, listopad, 2008.

ma.⁴ To bi značilo da čovjek ne može iskorijeniti ono što je u njegovoj prirodi. Može samo odlučiti hoće li se time „služiti“ ili ne.⁵

U povijesti se više puta pokazalo kako nasilje određuje smjer i razvoj povijesti. Gotovo da ne postoji desetljeće globalnog mira, odnosno da negdje na svijetu nije bilo nekakvih nemira, revolucija ili ratova. Od najstarije zabilježene bitke, bitke za Banquan (oko 2500. g. pr. Kr.) pa do najaktualnijeg Sirijskoga građanskog rata ljudska su oružja rijetko mirovala. Uzmemo li k tome druge oblike nasilja, poput nasilja u obitelji, čini se da nijedna ljudska generacija ne poznaje mir. Doduše, postoji određeni problem u shvaćanju nasilja zbog različitih kulturnih, društvenih i političkih normi jer različita društva istu pojavu svugdje ne definiraju niti kvalificiraju jednako. Drugim riječima, ono što se u jednom društvu smatra nasiljem u drugom može biti normalna društvena pojava.⁶ Međutim, možemo se složiti kako je nasilje uvijek bilo rašireno u društvu na ovaj ili onaj način. Postoje pak pojedine izolirane zajednice u kojima je upotreba nasilja svedena na minimum. Primjerice, Eskimi su poznati kao miroljubiv narod, do te mjere da do dolaska zapadnoeuropskih „bijelaca“ nisu poznavali riječi kao što su „rat“, „laž“, pa čak ni pojam silovanja kojim se označavao jedan od najzastupljenijih zločina u ljudskoj povijesti i različitim kulturama. Kod Zuni Indijanaca s područja Novog Meksika agresivno ponašanje gotovo je nepoznato.⁷ Zanimljivo je kako te i ine zajednice lako možemo nazvati „primitivnima“, dok s druge strane, kad je riječ o ljudskim odnosima, žive utopiju zapadnog čovjeka.⁸

1.1. Definicija nasilja

Za ispravno razumijevanje i vrednovanje nasilja, od velike je važnosti njegovo određenje ili definicija. Riječ je o pokušaju

⁴ Usp. M. Žilić i J. Janković, „Nasilje“, u: *Socijalne teme*, 1 (2016.) 3, str. 69.

⁵ Ovakva teza o urođenosti nasilja nosi sa sobom neke opasnosti, a najveća je od njih pitanje ljudske odgovornosti. Jer ako je nasilje urođeno, onda čovjek u konačnici za njega nije ni odgovoran. Ako je, međutim, nasilje stečeno ili naučeno ponašanje, kako to pretpostavlja druga teza, onda je čovjek za takvo nasilje i odgovoran! Više o tome vidi u: André Mineau, *La violenza. Biologia, storia e morale cristiana*, Edizioni San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano), 1997.

⁶ Usp. M. Žilić i J. Janković, „Nasilje“, str. 82.

⁷ Usp. V. Jukić i A. Savić, „Psihološko-psihijatrijski aspekt nasilja“, u: *Socijalna psihijatrija*, 42 (2014.) 2, str. 103.

⁸ Izraz „zapadni čovjek“ u cijelom tekstu odnosi se na žitelje zapadne Europe i Sjeverne Amerike.

kojim želimo otkriti sadržaj sakriven u riječi koja sama po sebi zvuči „nasilno“. Najčešće se pojam nasilja veže uz agresiju, koja po nekim razmišljanjima ima šire značenje. Tako bi nasilje bila manifestacija agresije u određenom obliku, dok se takva agresija nužno ne mora svesti na nasilje.⁹ U hrvatskom jeziku možemo pak primijetiti kako se pojam nasilja veže uz pojam sile. Odnos nasilja i sile jedno je od najvažnijih tema u govoru o nasilju. Američki pragmatičar John Dewey tvrdi da nasilje i sila nisu sinonimi jer nije svaka sila nasilna niti svako nasilje zahtijeva upotrebu sile. Primjerice, onaj tko hoće spasiti osobu koja se utapa u vodi mora se koristiti silom kako bi je izvukao iz vode. S druge strane, sipanje otrova u nečiju čašu nije čin koji iziskuje upotrebu sile, ali je zasigurno nasilan čin koji ima nakanu ubiti ili nauditi nekomu na takav način. Stoga za Deweya samo ona sila koja je destruktivna i štetna pretvara se u nasilni čin.¹⁰

Potreba stroga i precizna znanstvenog definiranja pojmova, pa tako i nasilja, olakšava nam međusobno razlikovanje sličnih pojmova. U tom smislu, poslužiti ćemo se definicijom koju je 2002. godine donijela Svjetska zdravstvena organizacija (u nastavku: WHO). Ona definira nasilje kao „namjerno korištenje fizičke sile ili moći, prijetnjom ili djelovanjem prema samome sebi, prema drugoj osobi, grupi ljudi ili čitavoj zajednici, koje rezultira ili bi moglo rezultirati ozljedom, smrću, psihološkim posljedicama, nerazvijenosti ili deprivacijom“.¹¹ U daljem tekstu WHO objašnjava kako izraz „upotreba moći“ proširuje prirodu nasilnog čina na one radnje koje proizlaze iz odnosa moći, uključujući prijetnje i zastrašivanje. Dakle, tim izrazom obuhvaćene su sve vrste fizičkoga, spolnog i psihičkog zlostavljanja, kao i samoubojstva te druga djela nasilja usmjerena prema samome sebi. Prednost ove definicije sastoji se u činjenici da ne zanemaruje one vrste nasilja koje ne rezultiraju ozljedom ili smrću. Takve vrste nasilja pogađaju pojedinca na psihološkoj i društvenoj razini, a posljedice mogu biti prikrivene i očitovane godinama nakon proživljene traume.

⁹ M. Nedić i dr., „Socijalni, biološki i psihodinamski aspekti nasilja“, u: *Socijalna psihijatrija*, 44 (2016.) 3, str. 197.

¹⁰ Usp. V. Bufacchi, „Two Concepts of Violence“, u: *Political Studies Review*, 3 (2005.) 2, str. 195.

¹¹ *World report on violence and health*, World Health Organization, Switzerland, 2002., str. 4.

1.2. Vrste nasilja

Iz razumijevanja, odnosno definiranja nasilja vidljivo je da postoji mogućnost njegove višestruke podjele s obzirom na funkciju, oblik i usmjerenost prema subjektu ili objektu. Prema WHO-u nasilje se općenito dijeli na tri velike skupine. Prvu skupinu čine nasilja usmjerena prema samome sebi, koje uključuje samoubilačko ponašanje i samoozljeđivanje. U drugoj skupini svrstana su nasilja prema drugome, odnosno interpersonalno nasilje. Odnosi se na nasilje u obitelji, bilo da je riječ o nasilju prema supružniku, djetetu, starijoj osobi i slično te na nasilje unutar određene zajednice prema osobama koje nasilnik poznaje ili ne poznaje.¹² U zadnju je skupinu WHO svrstao kolektivno nasilje. Za razliku od prvih dviju skupina, ova vrsta nasilja obuhvaća sve moguće motive nasilja neke veće skupine pojedinaca ili pak države na socijalnome, političkom i ekonomskom području. Radi se o nasilju koje je počinjeno radi unaprijed određenoga društvenog plana, poput zločina iz mržnje, zlostavljanja, genocida, stvaranja ekonomske podjele i slično.¹³ Nadalje, norveški sociolog Johan Galtung razvio je trodimenzionalnu tipologiju nasilja kojom pokazuje kako spajanje različitih kulturoloških čimbenika stvara uvjete za poticanje nasilja, ali i mira. On tako govori o izravnom nasilju koje direktno pogađa pojedinca ili umanjuje njegovu sposobnost ispunjavanja osnovnih ljudskih potreba. U to su uključena ubijanja, sakaćenja, različite vrste zlostavljanja, sponih napada i emocionalne manipulacije. Drugu dimenziju čini strukturalno nasilje koje na sustavan način dijeli pojedine skupine od drugih. Galtung navodi primjer aparthejda u Južnoj Africi u kojem su jedino bijelci imali puna politička prava. Pod treću dimenziju pripada kulturološko nasilje u kojem postoje istaknute društvene norme zbog kojih se izravno i strukturno nasilje čini prirodnim, ispravnim ili barem prihvatljivim. Primjerice, uvjerenje da su Afrikanci primitivni i intelektualno inferiorni ljudi bilo je rasprostranjeno u robovlasničkom društvu Sjedinjenih Američkih Država i zapadnoeuropskih zemalja.¹⁴

¹² O obiteljskom nasilju vidi primjerice: O. W. Barnett, C. L. Miller-Perrin, R. D. Perrin, *Family Violence Across the Lifespan. An Introduction*, Sage Publications, Inc., California, London. New Delhi, 2011.

¹³ *World report on violence and health*, str. 6.

¹⁴ Usp. J. Galtung, „Cultural violence“, u: *Journal of Peace Research*, 27 (1990.) 3, str. 291–305.

U knjizi *Priručnik. Program prevencije vršnjačkog nasilja u školama*¹⁵ ističe se podjela nasilja na fizičko, verbalno, socijalno, spolno i psihološko nasilje. Fizičko nasilje bilo bi svako ono nasilje kojim se nanosi povreda tijela druge osobe, bilo da je to udaranje, guranje, davljenje, čupanje i slično. Verbalno nasilje dio je nasilja koje pogađa psihološku narav pojedinca, a uključuje vrijeđanje, podcjenjivanje i ismijavanje na rasnoj, etničkoj, vjerskoj, emocionalnoj ili bilo kojoj drugoj razini. Socijalnim nasiljem pojedinca se isključuje iz društva, ogovara ili pak nagovara na isključivanje drugoga iz društva i slično. Pod spolnim nasiljem podrazumijeva se dodirivanje intimnih dijelova tijela protiv volje žrtve, prisiljavanje na spolne odnose, upućivanje komentara sa spolnom konotacijom i slično.

1.3. Uzroci nasilja

Na području znanstvenog istraživanja mnogi su svoj rad posvetili traženju uzroka nasilja.¹⁶ U društvu je rašireno mišljenje da su u osnovi svakoga nasilnog ponašanja duševne bolesti i poremećaji. Međutim, pojedina istraživanja ukazuju kako je među „normalnima“ i „zdravima“ znatno više nasilja. U pojedinim slučajevima duševne bolesti i poremećaji mogu potaknuti na agresivna i nasilna ponašanja. Ističu se duševni bolesnici ovisnici o psihoaktivnim tvarima, shizofreničari, osobe s poremećajem ličnosti te osobe s PTSP-om.¹⁷ U posljednjim dvama desetljećima došlo je do naglog rasta spoznaje o utjecaju bioloških faktora na nasilno i antisocijalno ponašanje. Ta su istraživanja utemeljena, između ostaloga, na genetičkim, biokemijskim i slikovnim studijama mozga. Tako su razne studije ukazale na povezanost nasilna ponašanja pojedinca s majčinim navikama za vrijeme trudnoće. Primjerice, ako je dijete u utrobi majke izloženo alkoholu posto-

¹⁵ Usp. I. Zečević, *Priručnik. Program prevencije vršnjačkog nasilja u školama*, Hi Neighbour, Banja Luka, 2010., str. 6. Vidi također: D. A. Hines, K. Malley – Morrison, *Family Violence in the United States. Defining, Understanding and Combating Abuse*, Sage Publications, Inc., California, London, New Delhi, 2005.

¹⁶ O uzrocima i teorijama seksualnoga nasilja vidi primjerice: L. Ellis, *Theories of Rape. Inquiries into the Causes of Sexual Aggression*, New York, Washington, Philadelphia, London: Hemisphere Publishing Corporation, 1989.

¹⁷ Usp. M. E. Rice i G. T. Harris, „Psychopathy, schizophrenia, alcohol abuse, and violent recidivism“, u: *International Journal of Law and Psychiatry*, 18 (1995.) 3, str. 333–342; D. R. Loseke, R. J. Gelles, *Current Controversies on Family Violence*, Sage Publications Inc., California, London, New Delhi, 2005., str. 159–220.

je višestruki rizični čimbenici za njegov razvoj, bilo da je riječ o mentalnim ili fizičkim abnormalnostima. Dakle, zaključak tih istraživanja bio bi da je alkohol predisponirajući čimbenik poremećaja ponašanja u odrasloj dobi. Ista stvar vrijedi za konzumiranje droga, cigareta i drugih proizvoda koji izazivaju ovisnost. Također nedostatak određenih fizioloških potreba postaju rizični čimbenici za razvoj djeteta. Naravno, to ne znači da je nedostatak željeza, cinka ili nekog vitamina preduvjet nasilnog ponašanja, već da oni mogu umanjiti razvoj neurotransmitera u mozgu ili mu prouzročiti štetu, a manjak inteligencije ili poremećaj u funkciji mozga nerijetko su povezani s agresivnim i nasilničkim ponašanjem.¹⁸

Premda možemo reći da postoje određene biološke predispozicije za nasilna ponašanja, ne smijemo isključiti kako društveno stanje i status pojedinca u njemu ima određenu ulogu „okidača“ nasilja. Naime, nasilje nije izoliran fenomen. Na njega utječe sve što se događa u užem i širem okruženju i da bi ga se razumjelo, moraju se u obzir uzeti svi aspekti njegova nastanka i očitovanja.¹⁹ Odnos prema nasilju bitno je kulturološki određen. Već smo rekli kako se u različitim društvima ista pojava može definirati i kvalificirati drukčije, pa tako ono što je u jednom društvu nasilje u drugom je normalna društvena pojava.²⁰

Pozitivistička teorija tvrdi da određeni društveni kontekst motivira nasilno ponašanje, naspram klasične teorije koja u nasilju vidi čin potpuno slobodne ljudske volje. Premda obje teorije imaju dodirnih točaka i pozitivnih elemenata, nijedna ne može objasniti sva nasilna ponašanja. Bilo da ističemo pojedinca ili društvo, ne smijemo zaboraviti da je društvo skup različitih pojedinaca te da je pojedinac, htio ili ne, dio nekog društva. Kao što pojedinac može utjecati na društvo, još više karakteristike nekog društva utječu na pojedinca i oblikuju njegovu svijest. Dakle, možemo reći kako individualno i društveno objašnjenje nasilja, zapravo, jest u međusobnom odnosu. Na tom tragu razvila se teorija o tzv. makro-objašnjenju i mikro-objašnjenju nasilničkih ponašanja. Na mikro razini znanstvenici nude psihološka i biološka objašnjenja, o čemu je već bilo govora. U kontekstu društvenog utjecaja ističemo makro-objašnjenje koje se referira

¹⁸ M. Nedić i dr., „Socijalni, biološki i psihodinamski aspekti nasilja“, str. 198–199.

¹⁹ Usp. M. Žilić i J. Janković, „Nasilje“, str. 72.

²⁰ Usp. M. Žilić i J. Janković, „Nasilje“, str. 82.

na institucionalni i kulturološki utjecaj društva na ponašanje pojedinca. Najveću ulogu ima ekonomski faktor, pa će izoliranija i siromašnija društva nerijetko imati veći postotak nasilnog ponašanja i kriminala. Ono što u takvim situacijama najčešće potiče pojedinca na nasilno djelo jest osjećaj srama i frustracije zbog situacije u kojoj se nalazi. Taj osjećaj „probije“ granicu izdržljivosti pa se osoba nasiljem i agresijom rješava ili barem smanjuje napetost. Društvene postavke koje uzrokuju takve situacije često nisu sporne zbog općeprihvaćena ekonomskog sustava, nego i zbog nametnutih nerealnih očekivanja. Na tom je tragu i Robert Agnew koji kaže da izvor nasilja nije siromaštvo samo po sebi, nego u većoj mjeri nemogućnost osobe da odgovori zahtjevu društva u postizanju nametnutih životnih ciljeva.²¹

Također valja ukratko spomenuti koncepciju grupnog identiteta koju je osmislio VarnikVolkan.²² Grupni identitet definira kao osjećaj jednakosti ili istovjetnosti među pripadnicima određene grupe. Svaki pojedinac unutar grupe ima svoj osobni identitet, ali također svi zajedno dijele zajednički identitet kojeg nisu uvijek svjesni. Kada je grupni identitet ugrožen, primjerice zbog potencijalnog neprijateljskog napada, etničke, nacionalne, religijske i ideološke grupe ulaze u stanje regresije. Time započinje sociološki proces kojem je cilj održati, zaštititi i popraviti identitet grupe pod svaku cijenu, što otvara prostor političkom vođi za manipulaciju grupom.²³

1.4. *Most prema željenoj raspravi*

Iz svega navedenog možemo zaključiti kako je nasilje kompleksan fenomen današnjeg društva. Nije ga lako definirati niti pronaći njegove uzroke, ali je neizbježno prisutan u ljudskom društvu. Uglavnom je riječ o nizu utjecaja biološkoga, psihološkog i društvenog vida koji dovode pojedinca ili čitavu zajednicu na rub izdržljivosti prije nego što posegnu za nasilničkim ponašanjem. Puno su rjeđi slučajevi u kojima je samo jedan od nave-

²¹ Usp. E. M. Kerrison i dr., „The Societal Causes of Violence“, u: P. T. Clements i dr., *Mental Health Issues of Child Maltreatment*, STM Learning, 2015., str. 125–130.

²² Usp. V. Varnik, „Large-group psychodynamics and massive violence“, u: *Ciência & Saúde Coletiva*, 11 (2006.) 2, str. 303–314.

²³ Usp. M. Nedić i dr., „Socijalni, biološki i psihodinamski aspekti nasilja“, str. 199–200.

denih vidova potaknuo na nasilje. Razvoj svijesti i spoznaje na području sociologije i psihologije nije uzrokovao ni povećanje ni smanjenje nasilja, ali zato danas poznajemo višestruku i detaljniju podjelu nasilničkog ponašanja. Zbog toga nam se može učiniti kako je današnje zapadno društvo postalo, u jednu ruku, preosjetljivo na nasilje.²⁴

Ta se osjetljivost na poseban način očitava u jeku aktualne Europske migracijske krize. Naime, otkad je u proljeće 2015. godine krenuo val izbjeglica s Bliskog istoka i sjevera Afrike, pitanje migracijâ postala je glavna okupacija Europske unije sve do danas. Ti događaji nisu se mogli provući ispod „radara“ medija, kod kojih su se gotovo svakodnevno provlačile jedno te iste teme. U tim se slučajevima pokazala snaga medija koja je nerijetko pristranim izvještajima utjecala na razvoj negativna stava javnosti prema migrantima i izbjeglicama. Dapače, analiza Vijeća Europe pokazala je da su u čak dvije trećine svih novinarskih priča snažno bile naglašene negativne posljedice dolaska migranata i izbjeglica.²⁵ Kad se negativan stav o migrantima i izbjeglicama spojio s nekoliko medijskih izvještaja o nasilju u kojima su počinitelji bili upravo oni, tad je osjetljivost prema nasilju postala još izraženija, a negativan stav još glasniji.

U tekstu koji slijedi želimo se, primjenjujući ponajprije narativnu metodu, pozabaviti i prezentirati nasilnička ponašanja migranata i izbjeglica diljem Europe, radi iznalaženja odgovora na pitanje postoji li doista veza između izbjeglica i nasilja te ako postoji, kakva je njezina narav. Uvodni govor o nasilju, njegovoj definiciji, vrstama i uzrocima pomaže nam, prije svega, u ispravnu razumijevanju nasilja, a nadasve u zauzimanju temeljnog stava o neopravdanosti i neprihvatljivosti nasilničkih ponašanja prema onima koji su možda „drukčiji“, ali su ljudske osobe sa

²⁴ Takvog je mišljenja primjerice A. Mineau. Taj autor, kada govori o nasilju, općenito smatra da se posljednja dva stoljeća, nasilje u svakidašnjem životu, u značajnoj mjeri smanjilo. Misli da živimo u manje nasilnoj epohi u usporedbi s onim prethodnim epohama, iako to nije slika koju nam daju „društveni komunikatori“, a na poseban način sredstva društvenog priopćivanja. On objašnjava i razloge zašto imamo dojam povećavanja nasilja. Smatra da: što više nasilje uzmiče, to više ono što preživljava postaje nepodnošljivo. Buđenjem senzibiliteta i općih aspiracija prema kvaliteti života, nasilje se vidi kao nepodnošljiv skandal čije dimenzije zato izgledaju uvećane u očima naših zabrinutih i nesigurnih suvremenika. Usp. A. Mineau, *La violenza. Biologia, storia e morale cristiana*, str. 65 i 67.

²⁵ Usp. Council of Europe, „*Media coverage of the 'refugee crisis': A cross-European perspective*“, dostupno na: <https://rm.coe.int/1680706b00> (pristupljeno 26.8.2019.), str. 9.

svojim temeljnim ljudskim pravima. Pomaže nam također odgovoriti na važna pitanja kao što su: jesu li migranti i izbjeglice, doista, urođeni nasilnici ili njihova nasilna ponašanja proizlaze iz kulturološke, društvene ili pak socijalno-ekonomske uvjetovanosti. Na koncu, pokušat ćemo vidjeti u kojoj mjeri i na koji se način aktualna europska migracijska kriza uklapa u cijelu izrečenu priču o nasilju.

2. MIGRANTI I IZBJEGLICE KAO SUBJEKTI ILI VRŠITELJI NASILJA

Dan je 11. rujna 2001. godine. Televizijski program prekinula je izvanredna vijest o napadu na dva poslovna tornja u New Yorku. Dok novinari izvješćuju o neviđenom događaju, na ekranu se vrte amaterske snimke goruće zgrade u koju se doslovno zabio jedan zrakoplov. Nedugo zatim i drugi će zrakoplov odvesti stotinjak nesretnih putnika u sigurnu smrt. Posljedice takvih čina bile su nezamislive. Nije samo riječ o ukupno tri tisuće poginulih i šest tisuća ranjenih ljudi prilikom udara a nakon toga i urušavanja tornjeva, nego je američkom narodu počinjena velika duhovno-moralna šteta. Nakon što je skupina Al-Qaeda na čelu s Osamom bin-Ladenom preuzela odgovornost za napad, Sjedinjene Američke Države počele su razmišljati o odmazdi. Ubrzo je proglašen rat protiv terorizma koji je ujedno zadobio religiozne konotacije kad je otkriveno da su napadom upravljali muslimanski migranti.

143

2.1. Stanje u Europi

Za to vrijeme Europa još misli i živi drukčije. Premda su se europske zemlje solidarizirale s tugom američkog naroda, ipak se činilo kako je terorizam daleko od Starog Kontinenta, sve dok ga njezini žitelji nisu osjetili „na svojoj koži“. Teroristički napad na željeznicu u Madridu koji se dogodio 2004. godine usmrtio je dvjesto ljudi i ranio dvije tisuće. S tolikim brojem žrtava, to je još najveća teroristička tragedija u Europi.²⁶ Samo godinu dana kasnije u Londonu četiri bombaša samoubojice ubili su 52 osobe, a ranili 784 osobe.²⁷ Ta dva napada velikih razmjera promije-

²⁶ Usp. „*Madrid train bombings of 2004*“, dostupno na: <https://www.britannica.com/event/Madrid-train-bombings-of-2004> (pristupljeno 25.8.2019.).

²⁷ Usp. „*7 July London bombings: What happened that day*“, dostupno na: <https://www.bbc.com/news/uk-33253598> (pristupljeno 25.8.2019.).

nila su stav, mišljenje i življenje Europljana. Kad je 2015. godine krenuo izbjeglički val prema Europi, javnost je počela strahovati od novih napada, premda su države poput Njemačke, Francuske, Engleske i Švedske otvorile širom vrata imigrantima uz isticanje pojma multikulturalizma. Nije prošlo dugo vremena, a mediji su počeli izvještavati o raznim napadima diljem Europe čiji su protagonisti imali jednu zajedničku stvar – pripadnost jednoj religiji. Javnosti je dobro poznat napad na redakciju časopisa Charlie Hebdo. Godine 2015. skupina naoružanih muškaraca ušla je u redakciju toga satiričnog časopisa te pobila sve one koji su se tada tu zatekli. Ispostavilo se da su napad izvele osobe koje su u Francusku migrirale iz bliskoistočnih zemalja te da su napad učinile zbog povrede vjerskih osjećaja, odnosno zbog objavljene karikature kojom se izruguje Muhammed.²⁸ Bio je to drugi napad na Charlie Hebdo u samo četiri godine. Počinitelji su još jednom bili muslimanski migranti. No žrtve napada nisu bile samo one koji su na nekakav način „provocirale“ muslimanski puk. Zapravo, u većini su stradavali nevini. Nigerijski migranti usred dana ubili su britanskog vojnika Leeja Rigbyja 2013. godine,²⁹ a jednako brzinom svijetom je odjeknuo napad u Parizu 2015. godine kada je francuski Tunižanin kamionom uletio među svjetinu i usmrtio više od osamdeset ljudi.³⁰

U razdoblju od 2015. godine u državama Europske unije zabilježeno je ukupno 667 terorističkih napada, od kojih su jednu trećinu počinili džihadisti.³¹ Gotovo pola napada dogodila su se u Francuskoj, a nisu mirovale ni ulice u Velikoj Britaniji, Njemačkoj, Švedskoj, Danskoj, Italiji, Belgiji, Rusiji, Turskoj, pa čak ni u Bosni i Hercegovini gdje je 2010. godine eksplozija bombe

²⁸ Usp. „*Fire at French newspaper after Muhammad issue*“, dostupno na: http://archive.boston.com/news/world/europe/articles/2011/11/02/fire_at_french_newspaper_after_muhammad_issue/ (pristupljeno 25.8.2019.).

²⁹ Usp. „*Murder of Lee Rigby*“, dostupno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Murder_of_Lee_Rigby (pristupljeno 25.8. 2019.).

³⁰ Usp. „*Identificiran terorist koji je vozio kamion: Francuski mediji objavili njegovo ime, glumio je da dostavlja sladoled!*“, dostupno na: <https://net.hr/danas/svijet/najmanje-84-mrtvih-deseci-ozlijedenih-vozac-koji-je-pocinio-masakr-31-godisnjak-podrijetlom-iz-tunisa/> (pristupljeno 25.8.2019.).

³¹ Usp. „*European Union Terrorism Situation and Trend Report 2019*“, European Union Agency for Law Enforcement Cooperation 2019., dostupno na: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/terrorism-situation-and-trend-report-2019-te-sat> (25.8.2019.).

usmrtila policajca.³² Osim ubojstava zabilježen je velik broj prijavljenih silovanja. Još 2005. godine slučaj somalijskih izbjeglica koji su silovali dvije djevojke iz Švedske toliko je potresao javnost da je poslije istraživanje pokazalo kako se čak 82% djevojaka boji biti izvan kuće u noćnim satima. Nažalost, to je bio tek jedan od prijavljenih slučajeva. Europska javnost dodatno se zgrozila izjavom islamskog muftije iz Kopenhagena da su žene koje ne nose pokrivala za glavu same krive za silovanje.³³

Zemlja koja je do sada primila najveći broj migranata i izbjeglica jest Njemačka. U jeku izbjegličke krize 2015. godine ta je zemlja primila gotovo milijun stranaca, što je izazvalo veliku zabrinutost za stopu kriminala. Njemačka je od tada doživjela četiri teroristička napada, te tragedije raznih ubojstava i (pokušaja) silovanja. Godine 2018. provedeno je istraživanje utjecaja izbjegličke populacije na kriminalna zbivanja.³⁴ Rezultati su pokazali da između broja pristiglih izbjeglica i stope kriminala nema proporcionalnog rasta, odnosno da se dolaskom izbjeglica stopa kriminala u Njemačkoj nije povećala. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako decentralizirano smještanje izbjeglica ima negativan učinak na povećanje stope kriminala te da sustavna povezanost razmjera priljeva izbjeglica i stope kriminala ne postoji ako analiza podataka uključuje najmanje jednu žrtvu njemačkog podrijetla i jednoga osumnjičenog izbjeglicu.

Slična je situacija i u Francuskoj koja uz Njemačku prima najveći broj imigranata. U njoj su rezultati istraživanja iz 2009. godine pokazali da priljev imigranata također ne povećava postotak kriminalnih radnji ako su im zadovoljeni ekonomsko-soci-

³² Usp. „*Al-Qaidini sljedbenici ubili policajca u Bugojnu*“, dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/al-qaidini-sljedbenici-ubili-policajca-u-bugojnu-160092> (pristupljeno 25.8.2019.).

³³ Usp. „*Immigrant Rape Wave in Sweden*“, dostupno na: <http://fjordman.blogspot.com/2005/12/immigrant-rape-wave-in-sweden.html> (pristupljeno 25.8.2019.).

³³ Ilovanje je jedno od najosjetljivijih i potencijalno najzapaljivijih specifičnih pitanja u fenomenu nasilja općenito. Zbog toga se s tim pitanjem treba ophoditi vrlo oprezno, jer može biti sredstvo novačenja protiv migranata i izbjeglica. Vrlo dobru prezentaciju fenomena silovanja i nasilja u svim njegovim aspektima, vidi u: C. Kilmartin, J. Allison, *Men's Violence Against Women. Theory, Research, and Activism*, Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey, London, 2007.

³⁴ Istraživanje je provedeno samo na izbjeglicama. Usp. Y. Huang i M. Kvasnicka, *Immigration and Crime: The 2015 Refugee Crisis in Germany*, 2018., dostupno na: https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?dbname=EAAESEM2018&paper_id=1350 (pristupljeno: 25.8.2019.), str. 1–28.

jalni uvjeti.³⁵ S druge strane, nezaposleni imigranti imaju veću tendenciju za počinjenje kaznenog djela, a većina pritvorenih su muslimani iz sjevernoafričkih zemalja.³⁶ Velika Britanija kao treća država s najvećim brojem imigranata zabilježila je početkom trećeg tisućljeća porast pritvorenih stranaca za čak 111%. Unatoč drastičnom porastu pritvorenih imigranata, ne postoje argumenti koji bi upućivali na to da su oni skloniji nasilju i kaznenim djelima od Britanaca. Istraživanje iz 2013. godine pokazalo je da je stopa kriminala značajno umanjena u četvrtima sa znatnim udjelom migrantskog i izbjegličkog stanovništva te da se stopa kriminala smanjuje ako pojedinu četvrt čine imigranti iste etničke pripadnosti.³⁷

Premda su istraživanja u Francuskoj i Velikoj Britaniji provedena prije Europske migracijske krize, ne postoji ni jedna indikacija da su se stvari promijenile dolaskom novoga migracijskog vala. Taj val kretao se preko dviju žarišnih točaka: talijanskog otoka Lampeduze i grčkog otoka Lezbosa. Za razliku od zemalja u kojima izbjeglice traže svoje utočište, tranzicijske zemlje poput Italije i Grčke bilježe značajni porast kriminala imigranata. Po talijanskim zatvorima 2018. godine bilo je 34% stranih državljana, od kojih najviše iz Maroka, Albanije i Rumunjske. Najčešća kaznena djela bila su provale, krađa automobila i stvari te napadi na službenu osobu. Važno je napomenuti da je imigrantima zatvorska kazna u prosjeku duža u odnosu na talijanske državljane. Jedan od razloga jest što oni nemaju mogućnost izdržavati zatvorsku kaznu izvan pritvora, poput rada u zajednici, kućnog pritvora i slično.³⁸ Statistika u Grčkoj pak pokazuje kako su imigranti odgovorni za otprilike polovicu kriminalnih aktivnosti u toj zemlji. No, podatak također kaže da je najviše riječ o ilegalnom ulasku ili boravku u zemlji, a ne o nasilnim ponašanjima.³⁹

³⁵ Usp. Y. Aoki i Y. Todo, „Are immigrants more likely to commit crimes? Evidence from France“, u: *Applied Economics Letters*, 16 (2009.) 15, str. 1537–1541.

³⁶ Usp. F. Khosrokhavar, *Anti-Semitism of the Muslims in France: the case of the prisoners*, dostupno na: <https://stanford.edu/dept/france-stanford/Conferences/Islam/Khosrokhavar.pdf>, str. 1–16.

³⁷ Usp. B. Bell i S. Machin, „Immigrant Enclaves and Crime“, u: *Journal of Regional Science*, 53 (2013.) 1, str. 118–141.

³⁸ Usp. F. Marone i M. Olimpio, *Jihadist Radicalization in Italian Prisons: A Primer*, dostupno na: <https://www.ispionline.it/en/publicazione/jihadist-radicalization-italian-prisons-primer-22401> (pristupljeno: 25. 8.2019.).

³⁹ Usp. C. Hadjimatheou, „Greeks confront crime wave amid austerity“, dostupno na: <https://www.bbc.com/news/world-radio-and-tv-19269891> (pristupljeno: 25.8.2019.).

2.2. Stanje u Hrvatskoj

Prema izvještaju Službe za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske 2016. godine prijavljeno je ukupno 55 824 kaznenih djela. Uglavnom je riječ o prekršajima pravnih osoba, dok broj počinitelja kaznenih djela koje čine fizičke osobe iznosi 18 728. Od ukupnog broja kaznenih djela sadržanih u kriminalističkim statistikama samo 6,4% počinili su imigranti. Međutim, nema podataka kojim zemljama ti migranti pripadaju.⁴⁰ U 2017. godini službena statistika broji blagi pad ukupnog broja prijavljenih slučajeva. Te je godine prijavljeno 54 246 slučajeva, što je za 1578 manje od prethodne godine, a udio imigranata u počinjenim kaznenim djelima porastao je za 0,3% u odnosu na 2016. godinu te iznosi 6,7%.⁴¹ U 2018. godini postoji snažno odstupanje. Te je godine prijavljeno 2959 manje slučajeva nego u 2017. godini (ukupno 51 287), ali je zato značajno porastao udio imigranata. On je u 2018. godini iznosio 9,2%, što je za 2,5% više od prethodne godine.⁴² Te je godine bilo 377 kaznenih djela imigranata više od prethodne godine. Unatoč značajnom porastu vrijedi istaknuti kako je Hrvatska ipak tranzitna zemlja za migrante i izbjeglice, koji su u razdoblju od 2016. do 2018. godine zatražili „samo“ 506 azila.⁴³

⁴⁰ Usp. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2016. godini*, dostupno na: [https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Ozujak/Statisticki%20pregled_2016WEB%20\(3\).pdf](https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Ozujak/Statisticki%20pregled_2016WEB%20(3).pdf) (pristupljeno: 26.8.2019.).

⁴¹ Usp. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2017. godini*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Travanj/Statisticki%20pregled%202017.pdf> (pristupljeno: 26.8.2019.).

⁴² Usp. Ministarstvo unutarnjih poslova, *Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2018. godini*, dostupno na: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2018/Statisticki%20pregled%20temeljnih%20sigurnosnih%20pokazatelja%20i%20rezultata%20rada%20u%202018.%20godini.pdf> (pristupljeno: 26.8.2019.).

⁴³ Usp. Ministarstvo unutarnjih poslova, „*Statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj zaključno do 31.03.2019.*“, dostupno na: <https://mup.gov.hr/UserDocsImages/statistika/2019/Tra%C5%BEitelji%20me%C4%91unarodne%20za%C5%A1tite%20u%202019%20godini/29-04-statistika-trazitelji-1-3-2019.pdf> (pristupljeno: 26.8.2019.).

3. MIGRANTI I IZBJEGLICE KAO OBJEKTI ILI ŽRTVE NASILJA⁴⁴

Dan je 11. rujna 2001. godine. Televizijski program prekinula je izvanredna vijest o napadu na dva poslovna tornja u New Yorku. Događaj je to koji je pokrenuo rat protiv terorizma a ujedno je doveo i do stereotipnog pogleda na islamsku vjeru po kojem su svi muslimani postali potencijalni neprijatelji. Bez obzira na to što su se brojni muslimani ograđivali od napada ekstremista, a imami i muftije diljem svijeta isticali kako je islam religija mira, javnost je drukčije zaključivala. U međuvremenu je uslijedio milijunski priljev migranata i izbjeglica, a europski političari nisu se uspjeli suočiti s problemom i novonastalom situacijom. Ubrzo se pokazalo kako se pojam „krize“ ne odnosi na pristigle migrante i izbjeglice nego na kolaps vladajućih strategija. Njihovu „nijemost“ Douglas Murray doživio je kao šutnju odgovornosti jer je europska politika desetljećima dopuštala migriranje, a da nitko nije uzeo u obzir ideologije ili uvjerenja ljudi koji su pristizali sa svih strana. Europski političari, tvrdi Murray, vezivali su buduću sigurnost europskog društva za budućnost islama podupiranjem onih s umjerenim islamskim stavovima kako bi prevladao tzv. „reformirani islam“ i tako riješio europski problem i problem islama u cjelini.⁴⁵

Umjesto rješavanja čini se kako se problem islama u Europi umnožio. Strah od islama dodatno je proširen događajima koji su slijedili: teroristički napadi, nasilna ponašanja pojedinih imigranata te „eksplozija“ terora tzv. Islamske Države. Strah od terorizma islamskih ekstremista dodatno je poticao medijski senzacionalizam, pa su tako europski portali i tiskovine svoje naslovne strane punili vijestima o nasilničkim „ispadima“ imigranata, a narod je na njihove naslove reagirao neprijateljskim stavovima. Učestalo demoniziranje islama i reakcije zapadnih političara i medija prebacili su se s terorista na muslimanske imigrante. To se pojednostavnjivanje i sklonost generaliziranju na cijelu muslimansku populaciju manifestiralo u širenju ksenofobije i islamofobije među stanovništvom na zapadu.

Činjenica je da su migranti i izbjeglice u pridošlim zemljama imali nasilnih ispada, ali je također činjenica da ni europski narodi nisu nevini. Jedan od strašnijih slučajeva dogodio se u

⁴⁴ Ponavljanje početka drugog poglavlja je namjeran budući da u ovom poglavlju isti događaj promatram iz potpuno drugačije perspektive.

⁴⁵ Usp. D. Murray, Čudna smrt Europe, Egmont, 2018., str. 162–163.

siječnju 2016. godine kada je nepoznata osoba bacila ručnu bombu na izbjeglički kamp u Villingen-Schwenningenu u Njemačkoj. U to vrijeme u kampu je boravilo oko 170 izbjeglica, uglavnom iz Sirije i Iraka. U istoj državi 2014. godine zabilježeno je 199 napada na imigrante, a s prvim valom migracijske krize u 2015. godini brojka se popela na 924 napada.⁴⁶ Imigranti nisu apsolutno sigurni ni u drugim zemljama poput Francuske,⁴⁷ Velike Britanije,⁴⁸ Mađarske,⁴⁹ a nasilna ponašanja zabilježena su i u Hrvatskoj.⁵⁰

Mržnja i nesnošljivost prema migrantima i izbjeglicama najviše se širila medijima. Malo je tko bio svjestan opasnosti novinarskih priča u mogućoj manipulaciji. Primjerice, krajem 2016. godine na popularnoj stranici Youtube objavljena je snimka napada na jednu djevojku u Berlinu.⁵¹ Premda počinitelj nije pronađen niti se na snimci može zaključiti podrijetlo nasilnika ni okolnosti događaja, u Hrvatskoj se ta snimka pojavila pod naslovom „Berlin, banda migranata udara mučki s leđa nevinu djevojku“.⁵² No to je samo jedan od primjera koji potkrjepljuju činjenicu da europski narodi imaju strah od islama i migranata. Taj strah olako se pretvara u vrstu kulturološkog nasilja u kojem vjerska ili etnička pripadnost izazivaju predrasude prema imigrantima, a posebno izbjeglicama, te njihovu izoliranost u

⁴⁶ Usp. „*South German refugee home attacked with hand grenade*“, dostupno na: <https://www.thelocal.de/20160129/refugee-home-attacked-with-hand-grenade> (pristupljeno 26.8.2019.).

⁴⁷ Usp. „*Migrants tell of abuse and violence on the streets of Paris*“, dostupno na: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/17/paris-uk-migrants-attacks-abuse-study> (pristupljeno 6.9.2019.).

⁴⁸ Usp. „*Brexit fallout: Anti-migrant attacks surge in the UK*“, dostupno na: <https://www.aljazeera.com/news/2016/07/brexit-fallout-anti-migrant-attacks-surge-uk-160725130134736.html> (pristupljeno 6.9.2019.).

⁴⁹ Usp. „*Hungary is the worst: Refugees become punch bag under RM Victor Orbán*“, dostupno na: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/hungary-refugees-immigration-viktor-orban-racism-border-fence-a8446046.html> (pristupljeno 6.9.2019.).

⁵⁰ „*Planinar objavio šokantno svjedočanstvo: ‘Danima me prati jeza od nasilja koje je tako blizu i čini se u moje ime*“, dostupno na: https://net.hr/danas/hrvatska/planinar-objavio-sokantno-svjedocanstvo-danina-ne-prati-jeza-od-nasilja-koje-je-tako-blizu-i-cini-se-u-moje-ime/?fbclid=IwAR0ZYegVg8tp3XLfL1sMRVcoSXj-th7GsQ2lc7ZzgfN_u3573ucVQ470av5o (pristupljeno 25.8.2019.).

⁵¹ Usp. „*Berlin: Woman kicked down stairs at metro station in random attack*“, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=Mn7yF9R7ZIs> (25.8.2019.).

⁵² „*Berlin, banda migranata udara mučki s leđa nevinu djevojku (Necenzurirano HD)*“, dostupno na: <https://www.youtube.com/watch?v=FHPxbLFr8XY> (pristupljeno 25.8.2019.).

odnosu na ostale članove društva. Nerijetko su među glasnijim kritičarima oni narodi koji su i sami pridošlice u zemlji u kojoj prebivaju.

Čini se kako šira javnost nema solidarnosti s izbjeglicama jer nije pomno upoznata sa situacijom koja je dovela do migracijskog vala takvih razmjera. Naime, najveći dio izbjeglica stiže iz Sirije u kojoj vlada politički kaos i građanski rat. Prema analizi UNHCR-a objavljenom u rujnu 2015. godine sedam je osnovnih razloga za izbjeglički val prema EU-u. Na prvome je mjestu gubitak nade sirijskih izbjeglica da će se situacija u njihovoj zemlji promijeniti nabolje. Na drugome je mjestu povećanje siromaštva. Izbjeglice koje su našle utočište u Libanonu suočavaju se s visokim troškovima života, što je glavni uzrok napuštanja te zemlje, dok izbjeglice u Egiptu i Jordanu – zemljama koje su bile bogatije od Sirije prije nego što je rat u toj zemlji počeo – kažu kako si ne mogu priuštiti ni osnovne stvari. Na trećem je mjestu ograničena mogućnost zaposlenja. Mnogi Sirijci u Jordanu, Egiptu i Libanonu žele zaraditi za život, ali su u tome zakonski ograničeni. Četvrti razlog za masovan odlazak u Europu nedovoljna je pomoć i zdravstvena zaštita. Zbog nedostatka sredstava mnogi od njih su se odali prosjačenju i iznajmljivanju djece za rad, a u 2015. godini 58,3% izbjeglica nije imalo pristup lijekovima i/ili zdravstvenoj skrbi. Na petome su mjestu prepreke da se obnovi izbjeglički status u Libanonu i Jordanu. Prema novim propisima, izbjeglice koje su došle u Libanon do 2014. godine morali su platiti 200 američkih dolara kako bi obnovile svoj izbjeglički status, pa je mnogo njih krenulo u Tursku. Kao šesti razlog za migraciju navode se oskudne mogućnosti za obrazovanje. Zbog otežane situacije i pogoršanih uvjeta života u Jordanu, 20% djece koja su izbjegla napuštaju školu kako bi radila, dok se u nekim slučajevima djevojčice prisiljavaju da uđu u rane brakove. Procjenjuje se da gotovo 90 tisuća djece školskog uzrasta podrijetlom iz Sirije nemaju nikakvo formalno obrazovanje. Sedmi je razlog nesigurnost u zemljama u okolini Sirije, odnosno strah od širenja sukoba i od negativnih reakcija lokalnog stanovništva.⁵³

Posljedice dotičnih stanja nezamislive su onima koji ih ne proživljavaju ili ih u povijesti nisu proživjeli. Gledajući samo na pojedinačnoj razini, osoba se suočava sa životno ugroženim

⁵³ J. Tadić, F. Dragović i T. Tadić, „Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU“, u: *Policija i sigurnost*, 25 (2016.) 1, str. 22.

stanjem, glađu, neimaštinom i slično. Takve okolnosti izazivaju psiho-fizičku reakciju pojedinca koje nerijetko dovode nemogućnosti nošenja s dnevnim poteškoćama, gubitka povjerenja u sebe, samopoštovanja, opće depriviranosti, nemogućnosti skladna i kvalitetna osobnog rasta i razvoja, a samim tim i nemogućnost kvalitetna življenja i žrtve i njezine obitelji, partnera i djece.⁵⁴ Pod tim pritiscima osoba se lakše odluči za agresivno-nasilne postupke kako bi ublažila ili na neki način „kanalizirala“ svoje osjećaje te barem na kratko vrijeme olakšala situaciju u kojoj se nalazi. Osim pojedinaca, društveno-ekonomska događanja najviše pogađa obitelj koja prisilno pati na nekoliko razina. Nerijetko se događa odvajanje oca od ostalih članova obitelji jer je muškarac uglavnom onaj koji odlazi tražiti bolje i sigurnije uvjete za život. Takvo prisilno odvajanje narušava stabilnost obitelji koja je bitna za razvoja zdrave osobnosti, rađa neizvjesnošću u odnosima, kao i nizom posljedica tipičnih za odrastanje djece u nepotpunoj obitelji.⁵⁵

U pozadini takvih odluka najčešće su kulturološki i praktični razlozi, dok se obitelj također razdvaja iz ekonomskih razloga. Naime, većina izbjeglica putuje ilegalno, budući da se legalnim putem teško mogu probiti do Europe. Ilegalni put znači uspostavljanje kontakta s krijumčarima koji situaciju iskorištavaju za osobnu zaradu. Tako postoji izvještaj kako su krijumčari tijekom 2015. godine naplaćivali izbjeglicama između 500 i 2500 tisuće eura po osobi za put dug deset kilometara od turskog Ayvalika do grčkog otoka Lezbosa.⁵⁶ U većini zemalja odakle su izbjeglice ta je cijena veća nego prosječna mjesečna plaća. Međutim, mnogi nemaju ili ne vide drugi izbor. Novac bi se prikupljao na razne načine, nerijetko su osobe bile prisiljene prodavati vlastito tijelo kako bi prikupile novac za put.⁵⁷ Zbog neimaštine bi se uglavnom jedan član obitelji odlučio za odlazak u izbjeglištvo, u nadi da će

⁵⁴ Usp. M. Žilić i J. Janković, „Nasilje“, str. 71.

⁵⁵ Premda se teza ne može na jednak način primijeniti na Europljane i imigrante zbog razlike u običajima, tradiciji i kulturi, ipak se može sa reći da se svugdje javljaju posljedice odrastanja u nepotpunoj obitelji.

⁵⁶ Usp. International Organization for Migration, „*Migrant Smuggling Data and Research: A global review of the emerging evidence base*“, dostupno na: https://publications.iom.int/system/files/smuggling_report.pdf (pristupljeno 25.8.2019.).

⁵⁷ Usp. „*Lone child refugees in Europe forced to sell sex to pay smugglers, Harvard researchers say*“, dostupno na: <https://www.scmp.com/news/world/europe/article/2088834/lone-child-refugees-europe-forced-sell-sex-pay-smugglers-harvard> (pristupljeno 25.8.2019.).

u novoj zemlji ubrzo pronaći posao te dovoljno uštedjeti kako bi platio dolazak drugih članova obitelji.

U viziji idealnog područja za novi život Sirijci su vidjeli Europu. Zajedno s njima, put prema europskom kopnu počeli su tražiti izbjeglice iz drugih azijskih zemalja poput Afganistana, Pakistana, Libanona, Jordana, Iraka, Irana, Kine pa čak i Mjanmara. Njima su se pridružile izbjeglice iz sjeverne Afrike, koje su nedavno proživjele tzv. „Arapsko proljeće“. Kolaps Gaddafijeve režima u Libiji, srušene vlasti u Tunisu i Egiptu te građanski ratovi u Somaliji, Etiopiji i Eritreji natjerali su dobar dio lokalnog stanovništva na prijelaz preko Sredozemnog mora.⁵⁸ U bijegu od nasilja u vlastitoj državi dolaze među europske narode gdje, nažalost, nerijetko proživljavaju nove oblike nasilja. Mnoge europske zemlje već godinama iskorištavaju imigrante kao jeftinu radnu snagu u kojima nerijetko bivaju izloženi opasnostima. Poseban rad mogao bi se napisati o seksualnom iskorištavanju i ucjenjivanju imigranata te drugim načinima trgovanja ljudskim životima. Sve to uništava ne samo pojednca, nego cijele obitelji, pa i čitave zajednice. To je, nažalost, gorka posljedica nesretne kombinacije izbjeglištva i nasilja.

4. POGLED PREMA BLIŽOJ BUDUĆNOSTI

Za kraj nam ostaje pitanje budućnosti? Jedan aspekt ove rasprave često je obilježen optužbama da velika količina migracije uzrokuje veću stopu kriminala. Istina je kako su pojedini migranti i izbjeglice diljem Europe svojim nasilničkim ponašanjima dali određenu sliku javnosti. Međutim, ispod predrasuda postoje određeni konkretni problemi koje je potrebno učinkovito riješiti. Mnogi se oblici nasilja, zlostavljanja i iskorištavanja koje imigranti proživljavaju i koje sami čine mogu temeljiti na sličnim obrascima kao i postupci pojedinaca iz društva domaćina. Netko tko se kamionom zabije u gomilu ljudi ili baci bombu u izbjeglički kamp očito ima određeni psihološki problem koji je izazvan nekom bolešću ili društvenim statusom. Tu je, dakle, riječ o pojedincu i posebnim okolnostima koji predstavljaju problem, a ne o cijeloj naciji ili religiji.

⁵⁸ Usp. P. Maldini, „Refugee Crisis and the European Union: Do the Failed Migration and Asylum Policies Indicate a Political and Structural Crisis of European Interogation?“, u: *Communication Management Review*, 2 (2017.) 2, str. 54.

Amerikanac Patrick Wood Crusius u kolovozu 2019. godine ušao je naoružan u trgovački centar u tekšaškom El Pasu te pobio 22 osobe, a ranio 24 osobe. Bio je to potez iz mržnje prema imigrantima i iz straha od „hispanizacije“ Sjedinjenih Američkih Država. Hoćemo li na temelju toga reći da su Amerikanci nasilnički narod? Na temelju zabilježenih terorističkih napada očito je da su pojedine terorističke skupine cijelu krizu iskoristile za nesmetani prelazak europskih granica. Međutim, ne čini li se nepravednim da se sve izbjeglice i migrante proglasi prijetnjom visokog rizika zbog pojedinih skupina ili pojedinaca?

Dokazi temeljeni na empirijskim studijama mnogih europskih zemalja ukazuju na to da ne postoji veza između migracije i kriminala, da legalizacija statusa imigranata ima učinke u smanjenju stope kriminala,⁵⁹ te da ulazak migranata i izbjeglica u Europu nužno ne povećava rizik od terorizma.⁶⁰ Doduše, može se dogoditi da određene migrantske skupine budu nerazmjerno uključene u kriminalne radnje u određenim zemljama, poput uloge koju su igrali Albanci u trgovini krijumčarenjem droge, oružja i ljudi. Međutim, te predrasude, iako ne bez određenog utemeljenja, zanemaruju spomenuti druge jednako važne čimbenike u predstavljanju migranata kao prijetnji. Naime, činjenica je kako stanovništvo i građani čine zločine u svakoj državi. Podatci potom pokazuju kako su europski državljani uglavnom žrtve drugih europskih građana. Nadalje, izbjegličke zajednice trpe nerazmjernu razinu nasilja od drugih izbjeglica i lokalnog stanovništva, prekomjerna zastupljenost izbjeglica u statistici kriminala odražava socio-ekonomski faktor relativnog siromaštva te da većina izbjeglica ima kriminalni dosje zbog svoga ilegalnog statusa u nekoj od europskih država.⁶¹

Rezultati nekih istraživanja pokazuju kako imigranti iz više razloga mogu biti skloniji zlostavljanju i iskorištavanju od domaćeg stanovništva. Neeuropski imigranti često su u nepovoljnom položaju u odnosu na lokalno društvo zbog kulturnih razlika i neprihvatanja. Odlazak u nepoznatu zemlju uglavnom znači i gubitak društvenog statusa u usporedbi s njihovom domovinom,

⁵⁹ Usp. B. Bell, „*Crime and immigration*“, dostupno na: <https://wol.iza.org/articles/crime-and-immigration/long> (pristupljeno 26.9.2019.).

⁶⁰ Usp. V. Bove, „Does Immigration induce Terrorism?“, u: *The Journal of Politics*, 78 (2016.) 2, str. 572–588.

⁶¹ Usp. J. Goodey, „Migration, Crime and Victimhood: Responses to Sex Trafficking in the EU“, u: *Punishment & Society*, 5 (2003.) 4, str. 418.

dok se društvena izoliranost pokazuje kao ključni element rizika od izlaganja nasilju. Pravni i politički status imigranata može dodatno ograničiti njihova prava i mogućnosti jer su ograničena dozvola boravka ili rada, ograničeni pristup sustavu socijalne skrbi ili ograničeno kretanje među nedostacima koji mogu dovesti do kriminalnih radnji.⁶² S druge strane, istraživanje koje su Mastrobuoni i Pinotti proveli u Italiji 2011. godine pokazalo je da posjedovanje statusa legalnog prebivališta i bolja mogućnost na tržištu rada smanjuje sklonost imigranata prema kršenju zakona svake vrste.⁶³ Dakle, stvar bi trebala biti poprilično jasna: oni migranti i izbjeglice koji su došli u neku zemlju, a nemaju socijalno-ekonomskih uvjeta skloni su nasilju i kaznenim djelima. To je i razumljivo jer će i lokalni stanovnik zbog istih razloga prekršiti zakon. Upravo u tom kontekstu Robert Agnew kaže kako izvor nasilja nije siromaštvo samo po sebi, nego u većoj mjeri nemogućnost osobe da odgovori zahtjevu društva u postizanju nametnutih životnih ciljeva. Pitanje je samo u kojoj bi mjeri svaka država trebala pomagati migrantima i izbjeglicama, a da pritom nepravedno ne ošteti svoj narod.⁶⁴

Rješenje za budućnost ide i u smjeru uspostavljanja mira jer događaji u pojedinim dijelovima svijeta bitno utječu na cijeli svijet. Kad su dvojica nigerijskih muslimana ubili britanskog vojnika Lee Rigbyja, jedan od počinitelja izjavio je kako je to učinio iz osвете prema britanskoj vojsci koja svakodnevno ubija muslimane u islamskim zemljama. Njihovi razlozi mogu se uklopiti u Volkanovu koncepciju grupnog identiteta po kojem se pojedine vođe služe određenom traumom za promoviranje društvenih pokreta. Podijeljeni osjećaj viktimizacije u grupi stvara osjećaj prava na osvetu, a kada je grupni identitet ugrožen, ideološke grupe ulaze u stanje regresije te započinju proces kojemu je cilj održati, zaštititi i popraviti identitet grupe pod svaku cijenu. To otvara prostor političkom vođi za manipulaciju grupom, poput Osame bin Ladena i njegove Al Qaide, Abu Bakr al-Baghdadija i njegove Islamske Države i slično.⁶⁵ Mnogi muslimanski teolozi i pravnici,

⁶² Usp. M. Blazek, „Migration, vulnerability and the complexity of violence: Experiences of documented non-EU migrants in Slovakia“, u: *Geoforum*, 56 (2014.), str. 105.

⁶³ Usp. Y. Huang i M. Kvasnicka, *Immigration and Crime: The 2015 Refugee Crisis in Germany*, str. 2.

⁶⁴ Usp. E. M. Kerrison i dr., „The Societal Causes of Violence“, str. 125–130.

⁶⁵ Usp. M. Nedić i dr., „Socijalni, biološki i psihodinamski aspekti nasilja“, str. 199–200.

koji osuđuju nasilje muslimanskih ekstremista, uvjereni su da bi teroristi koji se pozivaju na islam imali manje razloga pozivati se na svoju vjeru kad bi bili otklonjeni razlozi njihove borbe u Palestini, Afganistanu, Iraku i drugdje. A ono protiv čega se oni bore jest agresija stranih sila ili nepravde u vlastitoj zemlji koje su posljedica kolonizacije i sprege domaćih vlastodržaca s moćnim strancima.⁶⁶

5. EVANĐEOSKI ODGOVOR PAPE FRANJE

Pontifikat pape Franje započeo je u ožujku 2013. godine, sedam mjeseci prije nego što će nesreća pokraj otoka Lampeduze obići svijet. Već tada počeo je svraćati pozornost na problem migranata, dvije godine prije nego li su tisuće migranata počeli hrliti prema europskim granicama. Goruće pitanje migracijske krize za sada je neizbježno uključeno u pontifikat pape Franje, a moglo bi se reći da je i u samom njegovu središtu. Zanimljivo je kako je njegovo prvo putovanje, koji mnogi vide kao važan znak i simbol, bilo upravo na Lampeduzu. Od tada je Franjo dobar dio svog dosadašnjeg pontifikata proveo u pozivanju na prihvaćanje izbjeglica i njihovo integriranje u društvo. Međutim, Papa problemu ne pristupa iz gospodarskih, ekonomskih ni bilo kojih drugih političkih razloga. Njegov nastup proizlazi iz kršćanskog poimanja čovjeka prema kojem ne postoji izbor. Kršćaninu je moguće zauzeti samo jedno stajalište: po temeljnom načelu kršćanstva i biti evanđelja kršćani su moralno odgovorni za imigrante kao svoju braću i sestre. O tome papa Franjo govori u apostolskoj pobudnici *Gaudete et exultate*: „Često se može čuti kako je, s obzirom na relativizam i ograničenost našega sadašnjeg svijeta, situacija migranata, primjerice, marginalna tema. Neki katolici drže to sporednim pitanjem u usporedbi s ‘ozbiljnim’ bioetičkim pitanjima. Da to kaže političar zaokupljen prikupljanjem glasova birača, moglo bi se razumjeti, ali ne i kršćanin, za kojega je jedini pravilan stav staviti se u položaj braće i sestara koji riskiraju svoje živote da svojoj djeci pruže budućnost. Možemo li ne uvidjeti da je upravo to ono što Isus traži od nas, kad nam kaže da primajući stranca primamo njega samoga (usp. Mt 25,35)?“⁶⁷ To

⁶⁶ Usp. M. Zovkić, „Nasilja muslimanskih ekstremista“, str. 356.

⁶⁷ Papa Franjo, *Gaudete et exultate – Radujte se i kličite*, Veritas – Glasnik sv. Antuna Padovanskoga, 2018., br. 102.

je zahtjev evanđelja. To je djelatno ostvarenje temeljnoga evanđeoskog principa, principa ljubavi, odnosno principa solidarnosti i milosrđa! Preferencijalna opcija kršćanstva uvijek je opredijeljenost za siromahe, a izbjeglice i migranti to zasigurno jesu.

U svojim govorima on nastoji potaknuti kršćane diljem svijeta da prema migrantima i izbjeglicama imaju stav dobrodošlice. Uoči Svjetskog dana selilaca i izbjeglica Franjo je prvi put istaknuo četiri glagola koje možemo vidjeti kao „stupove“ pastoralna migranata i izbjeglica: primiti, zaštititi, promicati i integrirati. Prva tri glagola definitivno se odnose na kršćane. Primiti migrante i izbjeglice znači zalagati se za njih kako bi mogli na siguran i zakonit način ući u odredišne zemlje. Djelatnosti koje štite život, dostojanstvo i prava svih migranata i izbjeglica odnose se na zaštitu, dok se pod promicanje misli na omogućivanje njihova ostvarivanja u zajednicama u kojima prebivaju u punini. Zadnji glagol integrirati označava uzajamno obogaćivanje te stvaranje ozračja međukulturnog suživota. U integraciji postoji dvosmjernan proces koji isključuje asimilaciju. Ova četiri glagola čine jedinstven i cjelovit životni put, protkan pastoralom i teološkim promišljanjem.⁶⁸ Godinu dana poslije Franjo će u novom pismu govoriti kako nije riječ samo o imigrantima, nego o strahovima onih koji ih primaju, o kršćanskoj ljubavi, čovječnosti, napose riječ je o izgradnji grada po mjeri Boga i čovjeka.⁶⁹

Stoga je vidljivo kako Franjo nastoji u migrantima i izbjeglicama vidjeti ljude koji donose nove mogućnosti, a ne prijetnje i strahove, pritom optužujući svaki oblik nasilja i diskriminacije nad bilo kim.⁷⁰ Time ne donosi nikakvu novost u Katoličkoj Crkvi, već nastoji konkretizirati ono što je Crkva govorila i prije nego što je problem migracija zadobio goleme razmjere. Primjerice, u apostolskoj konstituciji *Gaudium et Spes* piše da „Pravda i pravičnost također zahtijevaju da promjenljivost koja je nužna za ekonomiju u razvoju bude uređena tako da izbjegne neizvjestan i ugrožen

⁶⁸ „Message of his holiness pope Francis for the 104th World day of migrants and refugees 2018“, dostupno na: http://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/migration/documents/papa-francesco_20170815_world-migrants-day-2018.html (pristupljeno 25.8.2019.).

⁶⁹ „Message of his holiness pope Francis for the 105th World day of migrants and refugees 2019“, dostupno na: http://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/migration/documents/papa-francesco_20190527_world-migrants-day-2019.html (pristupljeno 25.8.2019.).

⁷⁰ Usp. P. Guzik, „Communicating migration – Pope Francis’ strategy of reframing refugee issues“, u: *Church, Communication and Culture*, 3 (2018.) 2, str. 110.

život pojedinaca i njihovih obitelji. Što se tiče radnika koji dolaze iz drugih naroda ili zemalja a koji svojim radom pridonose ekonomskom razvoju nekoga naroda ili kraja, valja se brižno čuvati svake diskriminacije u naplaćivanju ili uvjetima rada. Osim toga treba da ih svi, a napose javne vlasti, ne drže pukim sredstvima proizvodnje, nego osobama i pomognu im da dovedu k sebi svoju obitelj i da si pribave pristojan stan te da se zalažu za njihovo uključenje u društveni život naroda ili kraja koji ih prima.⁷¹

Kada Crkva govori o čovjeku, onda iznosi antropologiju koja slijedi kristocentričnu strukturu. Ona nam iskazuje ne samo dublje značenje raznih zakona društvenog života već postavlja Kristovu objavu za temelj tog života.⁷² Taj život dobiva evanđeosko određenje da svaki čovjek ima neizbrisivo dostojanstvo osobe, koje proizlazi iz stvorenosti na sliku Božju. Kako kaže *Katekizam Katoličke Crkve*: „on nije tek nešto, nego netko. Sposoban je upoznati sebe, posjedovati se i slobodno se davati te ulaziti u zajedništvo s drugim osobama; milošću je pak pozvan u savez sa svojim Stvoriteljem da mu odgovori u vjeri i ljubavi, i taj odgovor ne može dati nitko drugi osim njega samoga.“⁷³

ZAKLJUČAK

Kretanje stanovništva dio je ljudske povijesti koje je bitno utjecalo na kulturološko oblikovanje današnjeg svijeta sa svim njegovim različitostima. Istu stvar možemo reći i za nasilje koje ni društveno-moralni napredak zapadne civilizacije nije uspio iskorijeniti. Promatrajući europsku migracijsku krizu koja traje od 2015. godine pitali smo se o utjecaju migracija na nasilnička ponašanja u europskim zemljama te možemo zaključiti kako ne postoje konkretni dokazi koji bi povezali migracije i nasilje, u smislu značajnog povećanja nasilja povezanog upravo s migracijama. U svakoj europskoj državi postoje nasilnička ponašanja koja mogu biti društveno, ekonomsko ili kulturološki uvjetovana, ali ona nisu podložna generaliziranju. Nasilje i kriminal prisutnije su u europskim narodima bez obzira na broj migranata i izbje-

⁷¹ Drugi vatikanski koncil, *Gaudium et spes*, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu, u: Dokumenti, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 66.

⁷² Usp. J. Grbac, *Graditelji kraljevstva. Teologija rada II. vatikanskog sabora*, Teologija u Rijeci, Rijeka, 1996., str. 178.

⁷³ *Katekizam Katoličke Crkve*, Hrvatska biskupska konferencija, Glas Koncila, Zagreb, 2016., br. 357.

glica. Jednostavno, lokalno stanovništvo nije imuno na nasilje, dok prema provedenim istraživanjima veći broj migranata i izbjeglica nužno ne povećava postotak nasilničkog djelovanja. Naprotiv, proživljeno nasilje u vlastitim državama tjera ljude u status izbjeglica u potrazi za sigurnijom i boljom budućnošću. Na tom putu nailaze na brojne poteškoće, čak i u europskim zemljama koje ih prime. Kulturološke razlike te društveno-ekonomska uvjetovanost rezultirali su nasilničkim ponašanjima, kao i ideološki razlozi te razlozi zdravstveno-psihološke naravi. Ipak, mnoga istraživanja pokazala su da je srž problema u ilegalnom te socijalno-ekonomskome nestabilnom status izbjeglice. Rješavanje takvih problema ima učinke u smanjenju stope kriminala.

Premda su se u posljednjih nekoliko godina u Europi dogodili strašni zločini rukama migranata, također treba imati na umu da je i lokalno stanovništvo nasilno djelovalo prema migrantima i izbjeglicama. Nijedno ni drugo ne treba generalizirati, već svako djelo „izolirati“ kao djelo pojedinca ili manje skupine iz različitih motiva. Isto tako, nijedno nasilničko djelo ne može se i ne smije opravdati, ali se može razumjeti pa bi u skladu s time društvo trebalo poduzeti korake prema daljem sprječavanju nasilja i izgradnji sigurnijeg društva. Ono ne ovisi o sprječavanju ili dopuštanju ulaska migranata, niti ovisi o nacionalnosti, vjeri ni jeziku. Sigurnije društvo gradi se na solidarnosti i miru u čijim temeljima jest zalaganje za čuvanje dostojanstva svakoga ljudskog bića.

VIOLENCE IN CONTEXT OF EUROPEAN MIGRATION CRISIS

Summary

Migration and the migration crisis are taking over the whole Europe. Not just its territory, but its spirit, thought and feelings. Europe is forced to think, plan, and often be scared. Someone unknown and threatening is here, among us. It is someone who scares us. One of the triggers for Europe's urgent engagement is certainly the fear of actual or possible violence (too) often themed in the media. Unfortunately, it happens that the fear of violence and the unknown becomes a means of intimidating the local population against those who need perhaps only understanding and acceptance. Therefore, the basic purpose of this paper is to show, on the basis of understanding the essential features

of the phenomenon of violence, and on the basis of a close re-examination of some of the statistical elements of the migration crisis, in particular the fact that migrants are both perpetrators and victims of violence, that there is no concrete evidence that would specifically link migration and violence in the sense of a significant increase in migration-related violence. The migrant crisis and the 'unknown someone' are not solved by manipulation, fear, threat and violence, but by the actualization of the fundamental evangelical values of love and solidarity, acceptance and hospitality.

Keywords: violence, migrants, refugees, migration crisis, Europe, Islam, poverty, Christian values, solidarity, love, hospitality